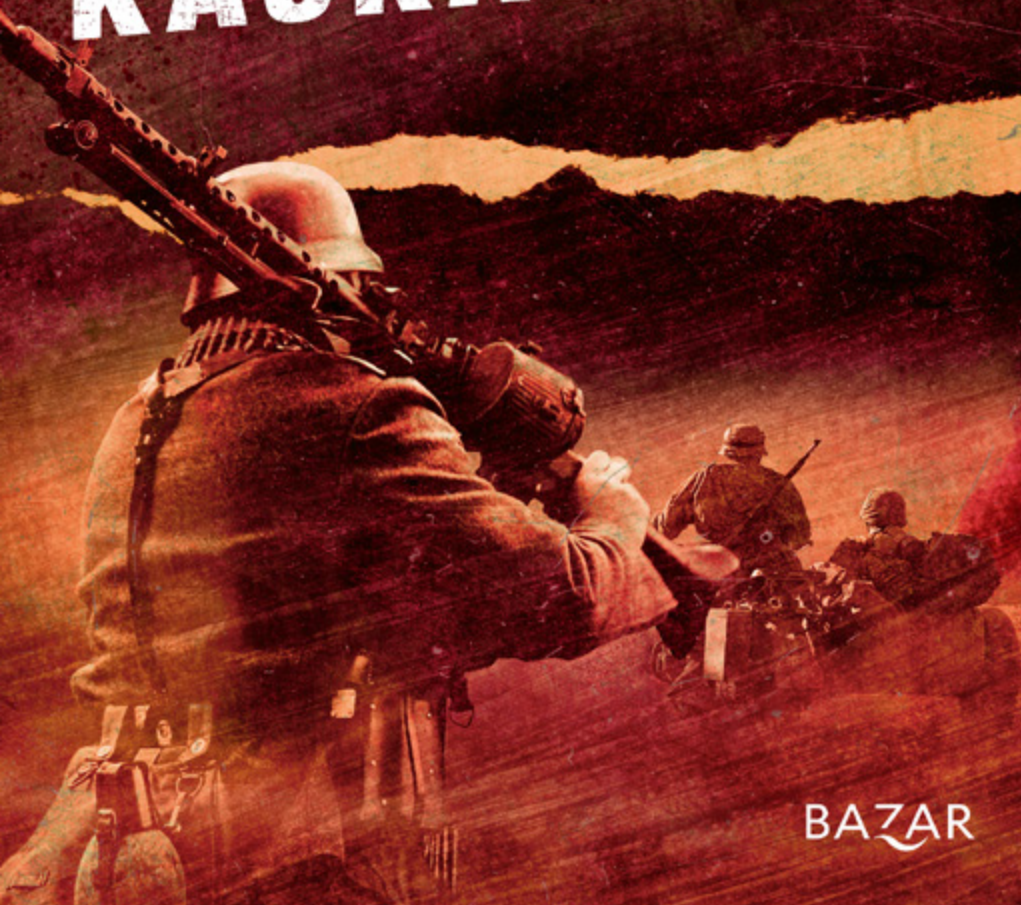

KRISTIAN KOSONEN

KOHTI KAUKASUSTA

BAZAR

KRISTIAN KOSONEN

**KOHTI
KAUKASUSTA**

BAZAR

1. painos

© Kristian Kosonen ja Bazar Kustannus 2026
Bazar Kustannus on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.
Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki

Taitto: Jukka Iivarinen / Taittopalvelu Vitale

ISBN 978-952-403-451-7

Painettu EU:ssa

Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut:
tuotevastuu@bazarkustannus.fi

I OSA

1

UKRAINA, NEUVOSTOLIITTO KESÄLLÄ 1941

Sotamies, SS-Mann Antti Ketola istui polvet koukussa, vasen olkapää lavan sivulaudoitusta vasten kuorma-auton lavalla ja katseli silmät sirrillään loputonta pelto-maisemaa, jota halkoivat hyvin kapeat, pitkulaiset lehtipuu-saarekkeet. Välillä hän käytti katsettaan vastakkaisessa suunnassa, mutta sielläkin oli tarjolla vain pelkkää aavaa peltoa, joka kaikkosi kirkkaassa, paahtavassa auringonpaisteessa pitkälle horisonttiin. Vaikka hän oli eteläpohjalaisena suomalaismiehenä tottunut lakeuksiin, niiden mittasuhteita ei voinut edes verrata hänen nyt näkemäänsä. Aivan kuin taivaskin olisi ollut täällä korkeammalla ja avartunut jotenkin yliluonnollisella tavalla laajemmaksi.

Suuri oli myös monikansallisen SS-divisioona Wikingin Nordland-rykmentin täysin moottorisoitu sotilaskolonna, joka kulki peltojen välissä kuin jättiläismäinen käärme huonokuntoista, pöllyävää tietä itää kohti ja johon Ketolan ryhmää kuljettava Matford-kuorma-auto kuului. Välillä oli hirvittävässä helteessä sodittu rajusti puna-armeijaa vastaan tai pysähtytty johonkin kyläpahaseen lepäämään ja huoltamaan joukkoja, mutta sitten rykmentin matka oli taas jatkunut. Salamasota, jolla Suur-Saksa oli saavuttanut lännessä

vähän yli vuosi sitten mittavimmat voittonsa, perustui ase-
lajien mutkattoman yhteistyön ohessa liikkeeseen. Juoksu-
haudoissa kärvistelemällä ei nykyaikaista sotaa voitettu.

Operaatio Barbarossa eli Saksan hyökkäyssota Neuvosto-
liittoon oli alkanut parisen kuukautta aiemmin. Taistelut
olivat olleet alusta lähtien kiivaita, mutta Saksan sota-
koneisto oli vyörynyt kolmena suurena kiilana vääjäämät-
tömästi yhä syvemmälle Neuvostoliittoon. Miljoonat puna-
armeijan sotilaat olivat jo haavoittuneet, kaatuneet tai jääneet
vangiksi. Venäjän karhu oli haavoittunut muttei missään
nimessä vielä löyty.

Maaailmansodan laajetessa, itsenäisyytensä turvaami-
seksi ja talvisodassa kokemiansa vääryyksien vuoksi, pis-
kuinen Suomi oli hakenut turvaa Saksasta ja liittynyt lopulta
Neuvostoliittoa vastaan käytävään sotaan Saksan erillisenä
aseveljenä, ei liittolaisena. Aiemmin keväällä ennen ope-
raatio Barbarossan alkua Suomi ja Saksa olivat tehneet sekä
siviili- että sotilaspuolella lukuisia maiden välisiä sopimuk-
sia, joihin kuului myös noin tuhannen suomalaismiehen
lähettäminen sotilaskoulutukseen Saksaan. SS-Mann Antti
Ketola oli yksi heistä.

Ketolaa korpesi ja kovaa. Hiton sakemannit, hän mietti
ja yritti huonolla menestyksellä kostuttaa kielellään ruti-
kuivia huuliaan. Pölyä tunki suuhun, ja hän koetti sylkäistä
lavan sivulaudoituksen yli tielle muttei onnistunut siinä-
kään. Sylkeä irtosi vain yksi vaivainen pisara, ja sekin putosi
maastokuvioisen asetakin rinnoille. Jano oli kova.

Ketola tunsu itsensä petetyksi. Saksa ei ollut pitänyt omaa
osuuttaan sopimuksesta, joka alun perinkin oli tehty epä-
määräisesti, vähän kuin varjoissa lymyten. Molemmat osa-
puolet tulkitsivat sopimusta tavallaan, Ketolalta kysyttäessä
saksalaiset ainakin räikeimmän kautta.

Suomalaissotilaat, joilla oli aiempaa rintamakokemusta talvisodasta tai joilla oli sotilaskoulutus, hajautettiin noin vain, ilman sen kummempaa perehdytystä SS-divisioonaa Wikingin rykmentteihin suursodan kynnyksellä. Suomalaisupseerit saivat pitää arvonsa, mutta vain harvoille löytyi sopiva vakanssi yksiköistään. Moni alkoi haikailla takaisin kotimaahan.

Ketola, kaksikymmentäkolmevuotias suurtilallisen vesa Nurmosta, löysi lopulta itsensä Nordland-rykmentin yhdenneistöista komppaniasta tavallisena sotamiehenä, vaikka hän oli ollut Suomen armeijassa kersantti ja talvisodan raivokkaiden Taipaleenjoen ja Äyräpään taistelujen veteraani. Vähempikin olisi kiukuttanut, mutta kotiin hän ei lähtisi kuin raatona tai siipeensä saaneena, pohjalainen jästipää kun oli.

Hiki valui vuolaana Ketolan kaidoilla, luissevilla kasvoilla. Silmiä kirveli, tomu tarttui hikeen kuin liima. Hän työnsi maastokuvioisella hupulla päällystetyn kypärän takaraivolleen ja pyyhkäisi hihalla kasvojaan. Hyöty jäi vähäiseksi.

Vaikka häntä oli jo pitkään arveluttanut päätöksensä tarjoutua vapaaehtoiseksi, hän uskoi silti yhä toteuttavansa tärkeää tehtävää. Neuvostoliitto oli lyötävä lopullisesti maan rakoon, jotta etenkin pieni Suomi saisi olla rauhassa. Saksan mahtavan sotakoneiston rinnalla se onnistuisi parhaiten, vaikka hän oli viime viikkoina alkanut epäillä Saksan tarkoituksperiä ja ideologiaa. SS-joukoissa hän oli monesti törmännyt ääriajatteluun ja kiihkoiluun, jotka hänestä tuntuivat vastenmielisiltä ja vierailta. Kyllä sodat piti pystyä sotimaan pois ilman ylimääräisiä raakuuksia ja ihmishenkien järjetöntä haaskausta.

Verenperintö oli vaikuttanut Ketolan lähtöpäätökseen. Hänen isoisänsä oli ollut jääkäri liikkeen merkittävä tausta-vaikuttaja vuonna 1915, jolloin Suomi vielä osana Venäjän

keisarikuntaa oli lähettänyt salaa yli tuhat miestä saamaan sotilaskoulutusta Saksaan. Maanpetturuuttahan tuo teko oli, mutta se löi osaltaan alkutahdit Suomen itsenäisyydelle.

Ilme synkkänä Ketola korjasi istuma-asentoaan, asetti Mauser-kiväärinsä nojaamaan paremmin olkaansa vasten ja silmäili lavalla olevia ryhmänsä maastopukuisia aseveljiään. Heitä oli jäljellä enää neljä, kaksi oli sodan alettua haavoittunut ja yksi kaatunut.

Suoraan vastapäätä silmät puoliummessa, jalat suorina jökötti leveäharteinen, vähäpuheinen hollantilainen sotamies Albert Bos, jonka pyöreillä kasvoilla oli tutun kärsivä ilme ja jonka jyrkevä leuka roikkui rinnalla.

MG-34-konekivääri lepäsi poikittain Bosin reisien päällä. Hän toimi tuon loistavan aseens ampujana ja teki sen poikkeuksellisen hyvin. Muut ryhmän miehet huolehtivat, että helposti liikuteltavalla, tulivoimaisella konekiväärillä riitti ammuksia ja tarvittaessa varaosia. Toki kaikkien täytyi osata sillä myös ampua, mikäli kävisi niin, että Bos putoaisi pois muonavahvuudesta.

Puolittain polvillaan kyydissä heilahteli pitkänhuiskea, jäntevä norjalainen Lars Pedersen, joka kurkki jäänsinisillä silmillään lavan sivusta menosuuntaan. Yhdeksäntoistavuotias nuorukainen oli paljain päin, vaaleat hiukset hulusivat kuin reelingin yli tähyävällä viikingillä. Lapsekkaan suulas Pedersen toimi Bosin apulaisena konekiväärillä ja oli kansallissosialismin ja Norjan nukkehallituksen johtajan Vidkun Quislingin vankkumaton ihailija.

Ketola kurtisti halveksivasti kulmiaan. Onneksi kieli-muuri esti häntä ymmärtämästä suurinta osaa Pedersenin löpinöistä.

Ryhmänjohtajana oli alikersantti, SS-Unterscharführer Wilhelm Ulm, joka nojasi pää takakenossa hytinpuoleiseen

laudoitukseen ja näytti nukkuvan. Oikea käsi piteli MP-40-konepistoolia, rokonarpinen poski nojasi pehmeästi aseensa piippua vasten. Kokenut soturi osasi toimia tilanteen mukaan. Miksi olla hereillä, kun saattoi nukkua.

Ketola piti Ulmista, joka johti ryhmäänsä tyynen rauhallisesti, liikoja hötkyilemättä ja ammattitaidolla. Toki tämäkin osasi välillä äkseerata saksalaisittain mallikkaasti muttei juuri koskaan turhasta. Ulm ei lannistunut, vaikka kielimuuri vaikeutti monesti käskyjen antamista kirjavassa miesjoukossa. Esimerkillä, sotataidolla ja viittomalla pääsi pitkälle.

Ulm oli kotoisin Berliinin Weddingistä, mutta paljon muuta ei tiedetty tämän siviilitaustoista. Ketola ihmetteli, miten Ulm oli päätynyt SS-joukkoihin, joissa ulkoisiin ominaisuuksiin kiinnitettiin värväyksessä erityistä huomiota. Vaadittavaan 172 sentin pituuteen tai muihinkaan SS-sotilaan fyysisiin tai ideologisiin hyveisiin Ulm ei millään yltänyt. Vartalo oli tanakka, hartiat romuluiset. Päälaki antoi merkkiä jo kaljuuntumisesta, ja ohimoilla näkyi hiukan harmaata.

Viekkaan älykäs katse, kestävyys ja rintapieltä koristavat ansiomerkit kertoivat Ulmista sitten jotain aivan muuta, vaikka hän pitikin ansiomerkkejään esillä vain pakon edessä. Aiemmista sankariteoistaan hän ei kerskunut koskaan. Hänelle sota oli vain välttämättömyyden sanelema asia, joka oli tuonut hänet tänne SS-divisioona Wikingin riveihin. Itse Ulm ei suonut pienintäkään ajatusta sille, miten hyvin hän ulkoisesti sopi sotilasyksikköön.

Ryhmän viides taistelija, suomalainen kaksikymmentäkaksivuotias sotamies, SS-Mann Johan Jansson istui Ketolan vasemmalla puolella. Kun heidän katseensa kohtasivat, Janssonin poikkeuksellisen komeille ruskettuneille kasvoille

levisi virne. Ketola oli kuin maansa myynyt. Helsinkiläinen herraspoika ja jäyhä eteläpohjalainen maanviljelijä tulivat juttuun väkisinkin, sillä muita suomalaisia ei heidän joukkueessaan ollut, mutta muuten he olivat kuin yö ja päivä.

Samassa kolonna pysähtyi. Kauempaa edestä kuului huutoja. Joku kuski huudatti kuorma-autonsa moottoria. Sivuvaunullinen Zündapp KS 750 -moottoripyörä kiisi ajoneuvoletkan ohi kärkeä kohti.

– Miksi hitossa me pysähdyimme? Jansson kysyi ja kurkki lavan sivulaudoituksen yli menosuuntaan. Hän puhui täydellisesti suomea, vaikka olikin ruotsinkielinen.

Ketola pyyhki kasvoja hihaansa ja vastasi lopen kyllästyneenä:

– Helvetistäkö sen tietää. Ehkä jokin ranskalainen sota-saalisrottelo on sanonut jälleen sopimuksensa irti ja tukkii tien. Tai sitten tiedustelu on äkännyt, että siellä on ryssiä vastassa.

Puheensa päälle hän potkaisi jaloissaan pyörivän metallisen ammuslaatikon kauemmaksi ja alkoi hieroa kyömyä nenäänsä. Ruskeat silmät paloivat kiukusta.

Jansson naurahti ja nousi kivääri käsissään kokonaan seisomaan. Hän oli vaikuttavan näköinen ilmestys tyköistuvassa maastokuvioisessa asepuvussaan. Pituutta oli yli 190 senttiä, hartiat leveät ja kasvojen piirteet kuin elokuva näyttelijällä.

Janssonilla tuli vain harvoin suru puseroon. Arvostetun tuomarin nuorin poika oli ennen sotia opiskellut lakia, mutta rasavilli, hyväluontoinen nuorukainen oli ollut enemmän seikkailujen, urheilun ja naisten perään eikä opiskeluista ollut tullut hänen isänsä suureksi pettymykseksi koskaan juuri mitään. Saksaankin hän oli lähtenyt keväällä

ihan vaan uusia jännittäviä kokemuksia hakeakseen. Talvisotaan hän ei ollut ehtinyt, mutta armeijan hän oli juuri ennen tänne lähtöä käynyt.

Myös Ulm oli noussut seisomaan. Vasemmalla kädellään hytin kattoon nojaten hän tuijotti kolonnan kärjen suuntaan. MP-40-konepistooli roikkui hihnasta rinnalla. Hänen suupielessään roikkui palamattomana suoravartinen piippu, joka oli tullut kaikille tutuksi ja josta hän ei hetkeksikään luopunut. Se oli hänelle kuin jokin ylimääräinen ruumiinjäsen.

Pedersen kävi levottomaksi. Ketola mulkaisi tätä vihaisesti. Bos jökötti yhä paikallaan ja tuijotti kärsivän näköisesti sivummalla olevaa 20 litran peltikanisteria, jossa oli heidän juomavetensä.

Matford-kuorma-auton tyhjäkäynnillä käyvästä moottorista kuului vähemmän terve sivuääni:

– Uink, uink...

Kuski, ruotsalainen Oberschütze eli ylisotamies Emil Lidberg lisäsi kaasupolkimesta kierroksia. Moottorin sivuääni ei silti kadonnut minnekään.

Matford-kuorma-auto oli ollut heidän liikkuva kotinsa jo monta viikkoa. Koska teltoja ei ollut eikä kattoa pään päälle aina löytynyt, he nukkuivat monesti yönsäkin kuorma-auton lavalla. Silloin sivulaudoitukseen kiinnitetyn lavakehikon ylle vedettiin pressukangas, joka suojasi sateelta, viimalta ja hyönteisiltä.

Samassa Ulm sanoi möreällä äänellään jotakin olkansa ylitse. Ketola, joka ei taitanut saksaa kuin sanan tai pari, kysyi vieressään seisovalta Janssonilta:

– Mitä päällikkö sanoi?

Jansson ymmärsi sentään jonkin verran saksaa ja vastasi:

– En ole ihan varma. Ryssästä se taisi puhua.

– Perkele, sitten joudutaan tappelemaan, Ketola manasi kädet puuskassa. – Ilmankin olisi mennyt, helvetti. Hetken tuossa jo mietin, että kohta päästään johonkin röttelökylään lepäämään ja saadaan ruokaa ja juomaa.

Jansson naurahti. Hän ei ymmärtänyt ollenkaan, miten joku saattoi päästää elämän mutkat noin pahasti ihonsa alle. Jännäähän se vain oli, kun muuttujia tässä reissussa riitti. Autolla ajelua, nukkumista ja syömistä pystyi tekemään koto-Suomessakin.

– Siellä on kuulemma edessä suurempia kaupunkeja, joihin pääsemme pian rosvoamaan, Jansson tokaisi. – Saat sinäkin Ketola kotiin viemiseksi aarteita, joita teidän perähikiällä ei ole koskaan edes nähty.

Mairea hymy levisi Janssonin suupieliin. Ketolan kustannuksella oli aina mukava pitää hauskaa, vaikkei hän mitään pahaa tarkoittanut. Kavereita ja maanmiehiä kumminkin tässä oltiin.

Ketola yritti pitää kiukun sisällään, muttei siitä mitään tullut. Vihainen katse kääntyiyläviistoon Janssonia kohti.

– Haistahan paska, luikki, Ketola kivahti ja potkaisi taas ammuslaatikkoa. Se kaatui rämisten kyljelleen. Vaikka Ketola ei ollut mikään tosikko, hän ei sietänyt joutua muiden ilonpidon kohteeksi.

Samassa Ulm ärähti jotain olkansa yli. Jansson kuiskasi Ketolan suuntaan:

– Päällikköä ärsyttää, kun lasetamme suomea. Paras tukkia turvat, kaveri.

Ketola ymmärsi olla hiljaa ja piteli kivääriään. Vihainen katse jämähti Pederseniin, joka väisti tuijotuksen ja jatkoi levotonta liikehtimistään. Norjalainen taisi vähän pelätä tuota juroa suomalaista, jonka katse porautui kuin tikari.

Odotus jatkui. Aurinko porotti. Kuorma-auton moottorista pääsi yhä tasaisesti:

– Uink, uink...

Viiteentoista minuuttiin ei tapahtunut mitään. Muutama upseeri käveli ajoneuvoletkan vierestä kärkeä kohti ja yritti saada selvää, miksi letka seiso. Tunnelma kiristyi, kiukkuisia huutoja sateli. Päivä oli jo kumminkin pitkällä, ja heidän piti päästä aikataulun mukaisesti seuraavaan kylään.

Ketola istui yhä selkä sivulaudoitusta vasten ja virnisti. Jollain kummallisella tavalla hän sai tyydytystä siitä, että upseereilla kiehui yli. Jos hän oli pahalla tuulella, ei haitannut yhtään, että isommatkin herrat olivat.

Jansson oli käynyt istumaan. Levoton katse kiersi ympäriinsä. Sormet näpräisivät malttamattomasti oikeassa mustassa kauluslaatassa olevaa valkoista kaksoissalamamerkkiä. Enää hän ei virnuillut, joutenolo oli hänelle kuin myrkkyä.

– Onko sinulla Ketola mitään tietoa niistä suomalaisista, jotka lähtivät kotoa meidän jälkeen? Jansson uteli.

Ketola hämmentyi kysymyksestä. Yleensä Jansson ei miettinyt asioita yhtään senhetkistä ympäristöään pitemmälle.

– Kaveri rykmentin esikunnasta kertoi kuulleen, että myöhemmin tulleet kokemattomat härmäläiset ovat jossain päin Saksanmaata opettelemassa preussilaista sotilaskuria ja sotataitoa, Ketola vastasi.

Jansson nyökkäsi ja kohensi asentoaan ennen kuin sanoi hivenen huvittunein äänenpainoin:

– Jaa, eli juuri niitä taitoja, joita rakas isänmaamme toivoi meidänkin oppivan.

– Niin. Paitsi meitä saksmanni kusi silmään ja lähetti tänne tekemään likaista työtään, Ketola murahti kuumissaan. Hiki valui ja päässä jomotti nestehukka.

– Toisaalta hyvä näinkin, Jansson jatkoi. – Pokkurointi ja kivääriotteet eivät luistaneet minulta edes Suomen armeijassa. Ja päästiinhän me eturivissä potkimaan ryssää munille ja vapauttamaan Eurooppaa kommunismin ikeestä.

Ketola oli samaa mieltä. Kommunismi piti hänen mielestään ajaa kauaksi Siperiaan tai hävittää kokonaan maailmaa pilaamasta. Tosin hän ymmärsi heidän yhteisten vaiheidensa perusteella, että Jansson taisi vain toistaa hänen aiempia vuodatuksiaan. Kaikki ismit ja aatesuunnat olivat tuolle helsinkiläiselle herraspojalle nimittäin pelkkää samaa puuroa.

Ketola otti pitkän huikan kenttäpulllostaan, Jansson teki samoin. Molempien teki mieli juoda enemmänkin, mutta vettä kannatti säästää. Yhtään ei voinut tietää, milloin he pääsisivät seuraavan kerran täyttämään vesivarastonsa. Tässä säässä vesi oli melkein yhtä tärkeää kuin aseet ja ammukset.

Yhä hytin takana seisova Ulm käski jotakin olkansa yli. Jansson käänsi:

– Päällikkö haluaa, että tarkastamme kaikki pelit ja pensselit.

Lavalla alkoi tapahtua. Vaikka he olivat ennen lähtöä käyneet läpi jokaisen patruunan, vesitilkan, varaosan ja varusteen, Ketola ymmärsi hyvin, mitä Ulm haki takaa. Sotilaan oli parempi toimia kuin pelkästään odottaa jotain tapahtuvaksi.

He osasivat työnsä. Kaikki mahdollinen tarkastettiin ja tarvittaessa huollettiin. Kukaan ei sanonut sanaakaan. Työtä riitti, koska ryhmän kaikki varusteet kulkivat lavalla heidän mukanaan.

Ulm itse ei työhön osallistunut eikä paljon muutenkaan seurannut alaistensa tekemistä. Piippu suupielessä yhä keikuen hän tuijotti hytin katon yli menosuuntaan. Välillä hän

käytti huolestunutta katsettaan taivaalla, joka pysyi onneksi tyhjänä.

Ulm ei pitänyt tilanteesta yhtään. He olivat tässä aukealla yhdessä kasassa, vähän kuin tarjottimella. Panssarit olivat jääneet polttoainepulassa kauemmaksi taakse. Ilman niiden tukea he voisivat joutua nopeasti alakynteen, jos venäläiset iskisivät nyt voimalla. Tällainen riskinotto oli Ulmista pelkkää tyhmyyttä, mutta tilanteen kanssa oli vain eletävä.

Autonkuljettaja Lidberg kurkisti ikkunasta ja kirosi ruotsiksi pitkän litanian. Ulm käski tätä tukkimaan suunsa ja katoamaan silmistä. Lidberg totteli ja sammutti moottorin. Polttoainetta oli turha tuhhlata tyhjäkäynnillä.

Samassa ilma alkoi ulvoa. Kuin kärppä Ulm kääntyi ympäri, otti piipun suupielestään ja karjaisi miehilleen:

– Schnell! Suojautukaa!

Juuri tätä Ulm oli pelännyt.

Ensimmäinen kuuden tuuman ammus osui kauemmaksi pellolle ja maapatsas nousi korkeuksiin. Sitten tuli ryöppy-nä lisää, tienkin lähelle. Meteli kävi hetkessä kovaksi.

SS-sotilaat jalkautuivat autojen lavoilta ja hakivat matalista ojista suojaa. Yksi kuorma-autoista sai osuman aivan viereensä ja syttyi silmänräpäyksessä tuleen. Kuski oli jostain syystä jäänyt hyttiinsä ja kompuroi vaatteet ilmiliekeissä hirtittävästi kiljuen tielle yrittäen saada maassa kierien liekit sammumaan. Se onnistuikin, mutta sitten sirpale osui miestä päähän ja päätti tämän elämän hetkessä.

Tykistökeskitys oli raju ja osui yllättävän tarkasti juuri yhdenmentoista komppanian kohdalle. Ajoneuvoja räjähti kappaleiksi, miestappioita tuli. Venäläisillä oli pakko olla tulenjohtoa jossain lähellä.

Ketola makasi ojassa pitkin pituuttaan silmät kiinni ja suu raollaan, kädet korvien tukkeena. Kivääri ja kaksi

ammuslaatikkoa, jotka hän oli napannut lavalta hypätes-
sään mukaansa, olivat aivan kyljessä kiinni. Panoksille olisi
pian varmasti käyttöä.

Ojassa oli ahdasta. Joku makasi Ketolan pohkeiden
päällä, kun taas jonkun toisen takapuoli oli hänen kasvo-
jensa edessä. Hiki ja paska haisivat mutta ruuti, räjähdys-
kaasut ja palava polttoaine sitäkin enemmän. Hengittämi-
nen kävi vaikeaksi. Oli sietämättömän kuuma.

– Pam!

Nyt tuli lähelle. Ilmanpaine hönkäisi ojan ylitse, maa-
paakkuja satoi SS-miesten päälle. Haavoittunut kiljui jos-
sain lähellä kuin viimeistä päivää, ja niin se todennäköisesti
olikin, haavoittuneen viimeinen päivä tässä elämässä.

Äkkiä tulitus laimeni, kunnes se loppui kokonaan. Haa-
voittuneen kiljunta oli vaimennut. Liekit humisivat, yksi
Matford-kuorma-auto paloi täydessä roihussa.

Sivuvaunullinen moottoripyörä oli joutunut kranaatin
ilmanpaineen riepottelemaksi ja lojui keskellä tietä kyl-
jellään. Kuski makasi pää hajalla osittain etupyörän alla.
Komppanian vääpeli Kurt Hoepner retkotti sivuvaunussa
kuolleenä. Hänessä ei näkynyt pienintäkään vammaa, ilman-
paine oli tehnyt työnsä.

Komppanianpäällikkö, kapteeni, SS-Hauptsturmführer
Paul Hartmann käveli jo tiellä komentoryhmä perässään
ja karjui käskyjään. Kädet vispasivat vimmatusti huutojen
tahtiin, liian rehvakkaasti kallelleen asetettu upseerinsuikka
oli pudota äkkiväärien liikkeiden vuoksi. Kulmikkaat kas-
vot vääristyivät raivosta, silmät paloivat kuin kekäleet. Sel-
kään saaminen taistelukentällä oli Hartmannille pahinta,
mitä ajatella saattoi, ja nyt oli käynyt niin.

Neljäkymmentäviisivuotias hoikkavartaloineen Hart-
mann oli sotilas kiireestä kantapäähän. Ensimmäisen

maailmansodan veteraanina ja ammattisotilaana hän oli pyytänyt siirron armeijan maavoimista SS-joukkoihin ennen Ranskan sotaretkeä vuonna 1940 pelkästään siksi, että saisi siten todennäköisesti paremmin mainetta ja kunniaa. Olihan hän niitä jo saavuttanut muttei omasta mielestään läheskään tarpeeksi.

Yhdennentoista komppanian miehet pelkäsivät kuolukseen Hartmannia. Vaikka tämä ei säästellyt itseään eikä osoittanut taistelussa minkäänlaista pelkoa, sotilaat ymmärsivät joutuvansa maksamaan verellään tai hengellään komppanianpäällikkönsä sairaalloisen kunnianhimon. Jokainen taistelu oli voitettava hinnalla millä hyvänsä.

Samassa edestä alkoi kuulua kiivasta käsiaseiden ammuntaa. Venäläinen piiskatykki säesti kauempaa metsäsaarekkeesta. Raskaat kranaatinheittimet liittyivät samasta suunnasta pian leikkiin mukaan. Tien ympäristössä paukui ja pamahteli taas.

Hartmann ei ollut moksiskaan. Pystyssä seisten luoti- ja sirpalesateessa hän karjui alijohtajilleen käskyjä. Komentoryhmän miehet kyyristelivät johtajansa takana kauhuissaan mutteivät uskaltaneet lähteä keskeltä tietä Hartmannin silmien alta kunnon suojaan. Silkkää hullutta, mutta pelko Hartmannia kohtaan oli suurempi.

Ketola makasi yhä ojassa. Sivusilmällä hän huomasi Hartmannin, joka näytti menettävän milloin tahansa järkensä.

– Helvetin kaheli, Ketola mutisi ja painoi päätään alemmaksi, kun raskaan kranaatinheittimen ammus räjähti lähellä.

Talvisodan raskaat taistelut kokenut Ketola ei voinut ollenkaan käsittää tällaista sodankäyntiä ja johtamista. Aivan kuin ihmishengellä ei olisi ollut mitään väliä.

Taistelu raivosi. Venäläiset pysyivät niskan päällä. Aavan pellon yli lenteli edestakaisin kaikkea mahdollista tappavaa.

Hartmannin käskyt alkoivat mennä perille. Komppanian sotilaat kömpivät ojasta ja kävivät pellolle ketjuun. Tappioita tuli lisää, joku haavoittunut konttasi takaisin ojan suojiin.

Vihollinen oli naulinnut tulellaan kärjessä kulkeneen saksalaiskomppanian täydellisesti pihteihinsä. Paljon ajoneuvoja oli tuhoutunut ja tappiot olivat kovat. Erään kuorma-auton lavaan kiinnitetty 20 millin Flak 30 -ilmatorjuntatykki ja useat MG-34-konekiväärit vastasivat epätoivon vimmallalla venäläistuleen. Ajoneuvot, jotka pääsisivät ojan ja sen penkan yli, levittäytyivät oikealla olevalle pellolle kauemmaksi vihollistulesta.

Hieman tyyntynyt Hartmann kävi polvilleen ojanpenkalle ja katsoi kiikareillaan vihollista, joka tulitti leveässä rintamassa metsäsaarekkeesta. Sitten hän vilkaisi kolonnetkan kärkeä, jossa paloi ilmilieikeissä monta ajoneuvoa. Jollain kummallisella tavalla hän tunsu vahingoniloa kärjessä kulkenutta komppaniaa ja etenkin sen päällikköä kohtaan. Hartmann ei olisi ikinä antanut vihollisen yllättää itseään näin pahasti housut kintuissa.

Yhdestoista komppania oli polvenkorkuisessa heinikossa ketjussa. Hartmann viittoili, että ketjun piti lähteä eteenpäin metsäsaarekettä kohti. Konekiväärit tukisivat hyökkäystä. Takaa tuleva komppania asettui hyökkäysketjuun vasemmalle siivelle.

Ketola makasi ryhmänsä tuntumassa. Kivääri oli hihnasta selässä, kaksi ammuslaatikkoa käsien ulottuvilla. Kokenut suomalaiskersantti oli tullut tänne kauas oppimaan nykyaikaista sodankäyntiä ja löysi nyt itsensä makamasta keskeltä peltoa vihollistulen puristuksessa ammusten kantajana. Pelkkänä sotamiehenä, perkele!

Ja tämä hulluus. Ilmiselvästi täysin mielenvikainen komppanianpäällikkö halusi heidän hyökkäävän aukean yli vihollisen kimppuun. Eikö olisi kannattanut odottaa panssareita tukemaan? Todellakin, jumalauta!

Luotisuihku viuhui Ketolan pään yli. Kylmät väreet sähköttivät selkäpiissä, pelko puristi rintaa. Hän käänsi katseensa kohti vieressä makaavaa Janssonia, jolla oli myös ammuslaatikoita käsillä.

Jansson kurkisteli konekiväärillään ampuvan Bosin selän yli vihollisen suuntaan. Ketola tarttui tätä tiukasti käsi-varresta, veti alemmaksi ja karjaisi:

– Älä nostele itseäsi turhaan! Saat vain napin otsaasi.

Jansson totteli. Mutta mitä helvettiä, Ketola tuumi tätä silmäillessään. Janssonhan virnuili.

Ketolan ajatukset viilettivät hetkessä moneen suuntaan. Oliko hän ainoa tervejärkinen koko porukasta? Katumus siitä, että hän oli ylipäätään lähtenyt tälle reissulle, tuntui kovempänä kuin koskaan.

Kaksi saksalaiskomppaniaa kävi rynnäkköön, ja ammunta kiihtyi raivokkaaksi. Moni SS-mies tuupertui luotien repimänä heinien sekaan. Silti hyökkäys jatkui.

Ulmin ryhmä lähti myös liikkeelle. Ryhmänjohtaja näytti käsimerkein, että he ottaisivat etäisyyttä toisiinsa. Ketola ja Jansson tekivät kuten käskettiin, Bos ja Pedersen pysyivät nipussa. Nyt mentiin isosti tuurilla.

Iskemät möyhivät maata heidän jaloissaan, luodit hönikivät korvissa. Metsäsaarekkeessa paukkui. Saksalaiset olivat saaneet vihdoinkin tasoitettua puntteja tulivoimallaan.

Hieman miestensä edellä kulkeva Ulm käski Bosin asemaan, maastoutui ja osoitti tulisuuntaa. Paria sekuntia myöhemmin konekivääri ampui ja raamikkaan hollantilaisen hartiat tärisivät rekyylin voimasta. Pedersen syötti

aseen vieressä makuultaan panosvyötä. Ketola ja Jansson olivat vähän kauempana valmiina ruokkimaan asetta.

Pelko oli saanut Ketolan kiukun kuriin. Pauke raastoi korvia, kuumuus läkähdytti, jano kasvoi.

Ketolan katse jämähti vasemmalla SS-miehen ruumiiseen, joka retkotti maassa selällään raajat levällään. Lasittuneet silmät tuijottivat särkyneinä sinistä taivasta. Oikean käden sormet puristivat yhä kivääriä.

Luotisuihku oli osunut miestä ylärintaan. Maastokuvioisen takin rintamus oli riekaleina, ja veri valui noroina rutikuivaan heinikkoon. Ketola tunsi kuolleen muttei millään muistanut nimeä, joku norjalainen kumminkin.

Luoti napsahti aivan Ketolan oikean kyynärvarren viereen. Vaistomaisesti hän siirsi itseään vähän enemmän vasemmalle. Kupeella oleva putkilomainen kaasunaamari-kotelo valahti kyljelle, Ketola paransi kädellään sen asentoa ja painoi päätään alemmaksi heinien sekaan. Jossain hyvin lähellä ammunnan seassa valitti haavoittunut. Sekin sattui Ketolan korviin. Hänen teki mieli lähteä haavoittuneelle avuksi muttei voinut tehdä niin, koska Bosin konekivääri tarvitsisi pian lisää ammuksia. Hulluutta, tämä oli silkkaa hulluutta.

Taas lähdettiin eteenpäin. Joku ulvahti tuskasta. Oliko venäläisten ammunta kuitenkin aiempaa hajanaisempaa, Ketola mietti eteenpäin rynnäköidessään. Molemmat kädet raahasivat kantokahvasta panoslaatikoita. Hän ei itse ollut ampunut laukaustakaan. Metsäsaareke ei ollut enää kovin kaukana.

Sivusilmällä Ketola huomasi, että Bos ja Pedersen kävivät uuteen tuliasemaan. Myös Ketola veti maihin. Luotisarja hyppyytti maata ja heinää aivan hänen vieressään. Kauhu puski esiin.

SUOMALAISET SS-MIEHET KAUKANA KOTOA

Sotamies, SS-Mann Antti Ketola istuu Matford-kuorma-auton lavalla ja nielee ukrainalaisen maantien pölyä kesällä 1941. Saksan hyökkäyssota Neuvostoliittoon on kestänyt parisen kuukautta, ja monikansallisen SS-divisioona Wiking Nordland -rykmentin kolonna etenee kohti itää.

Ketolaa sapettaa. Suomessa hän on kersantti ja talvisodan veteraani mutta täällä pelkkä sotamies, joka on passitettu suoraan taisteluihin ilman luvattua koulutusta. Kirsikkana kakussa keikaroi kómppanianpäällikkö, jonka sairaalloinen kunnianhimo on maksanut jo monta henkeä. Silti Ketola uskoo olevansa oikealla asialla. Neuvostoliitto on lyötävä – vaikka Ukrainan maantie-pölyä niellen.

Kohti Kaukasusta on intensiivinen sotaromaani suomalaisista miehistä, jotka lähetettiin Saksaan sotilas-koulutukseen. Sopimusten velvoittamat SS-vapaaehtoiset etenivät kohti Kaukasusta mutta samalla etäännyivät yhä kauemmas siitä, mihin olivat uskoneet.

84.2 • ISBN 978-952-403-451-7

BAZAR www.bazarkustannus.fi

Kannen suunnittelu Mika Tuominen

Kannen kuvat jacek_sacha istock, Johncairns /

iStockphoto, Nikonysta / Shutterstock, Mika Tuominen